

רש"י
 (יט) **ואלה תולדות יצחק** - יעקב ועשיו האמורים
 בפרשה: **אברהם הוליד את יצחק** - על ידי שכתב
 הכתוב יצחק בן אברהם הוזקק לומר אברהם
 הוליד את יצחק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים
 מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה
 עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקדוש
 ברוך הוא, צר קלסתר פניו של יצחק דומה
 לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק,
 וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה, שהרי עדות
 יש שאברהם הוליד את יצחק: **(כ) בן ארבעים שנה**
 - שהרי כשבא אברהם מהר המוריה נתבשר שנולדה
 רבקה, ויצחק היה בן שלשים ושבע שנה, שהרי בו
 בפרק מתה שרה, ומשנולד יצחק עד הקידה
 שמתה שרה שלושים ושבע שנה, ובת תשעים היתה
 כשנולד יצחק, ובת מאה עשרים ושבע כשמתה,
 שנאמר **(כג א)** ויהיו חיי שרה וגו', הרי ליצחק
 שלושים ושבע שנים ובו בפרק נולדה רבקה, המתין

בראשית פרק כה
 (יט) **ואלה תולדות יצחק** בן אברהם אברהם הוליד
 את יצחק: **(כ)** ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו
 את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לָבָן
 הארמי לו לאשה: **(כא)** ויעתר יצחק ליקנך לנכח
 אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו יקנך ונתהר רבקה
 אשתו: **(כב)** ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן
 למה זה אנכי ותלך לדרש את יקנך: **(כג)** ויאמר
 יקנך לה שני גיים גוים בבטנה ושני לאמים ממעי:
 יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:
(כד) וילאו ימיה ללדת והנה תומם בבטנה:
(כה) ויצא הראשון אדמוני פלו פאדרת שער ויקראו
 שמו עשו: **(כו)** ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב
 עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת
 אתם: **(כז)** ויגדלו הנערים ויהי עשו איש לדע ציד
 איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים: **(כח)** ויקהב
 יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב:

לה עד שתהא ראויה לביאה שלש שנים ונשאה: **בת בתואל מפדן ארם אחות לבן** - וכי עדיין לא נכתב
 שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם, אלא להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי
 רשע, ולא למדה ממעשיהם: **מפדן ארם** - על שם ששני ארם היו ארם נהרים וארם צובה, קורא אותו פדן,
 לשון (שמואל א' יא ז) צמד בקר, תרגום פדן תורין. ויש פותרין פדן ארם כמו (הושע יב ג) שדה ארם,
 שבלשון שמואל קורין לשדה פדן: **(כא) ויעתר** - הרבה והפציר בתפלה: **ויעתר לו** - נתפצר ונתפייס
 ונתפתה לו, ואומר אני כל לשון עתר לשון הפצרה ורבויו הוא וכן (יחזקאל ח יא) ועתר ענן הקטרת, מרבית
 עלית העשן, וכן (שם לה ג) והעתרתם עלי דבריכם, וכן (משלי כז ו) נעתרות נשיקות שונא, דומות
 למרובות והנם למשא. אינקריישימיני"ט [רבובין] בלע"ז: **לנכח אשתו** - זה עומד בזוית זו ומתפלל, וזו
 עומדת בזוית זו ומתפללת: **ויעתר לו** - לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע
 לפיכך לו ולא לה: **(כב) ויתרוצו** - על כרחך המקרא הזה אומר דורשני, שסתם מה היא רציה זה וכתב
 אם כן למה זה אנכי. רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ
 ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. דבר אחר מתרוצצים זה עם זה ומריבים
 בנחלת שני עולמות: **ותאמר אם כן** - גדול צער העבור: **למה זה אנכי** - מתאוה ומתפללת על הריון: **ותלך**
לדרוש - לבית מדרשו של שם: **לדרוש את ה'** - שיגיד לה מה תהא בסופה: **(כג) ויאמר ה' לה** - על ידי
 שליח, לשם נאמר ברוח הקודש והוא אמר לה: **שני גוים בבטנך** - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא
 פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים: **ושני לאמים** - אין לאום
 אלא מלכות: **ממעיד יפרדו** - מן המעים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו: **מלאם יאמץ** - לא ישוו
 בגדולה, כשזה קם זה נופל, וכן הוא אומר (יחזקאל כו ב) אמלאה החרבה, לא נתמלאה צור אלא מחורבנה
 של ירושלים: **(כד) וימלאו ימיה** - אבל בתמר כתיב (להלן לח כז) ויהי בעת לדתה. שלא מלאו ימיה כי
 לשבעה חדשים ילדתם: והנה **תומם** - חסר, ובתמר תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד
 צדיק ואחד רשע: **(כה) אדמוני** - סימן הוא שיהא שופך דמים: **כלו כאדרת שער** - מלא שער כטלית של
 צמר המלאה שער פלוקייד"א בלע"ז [אריג צמר]: **ויקראו שמו עשו** - הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה
 ונגמר בשערו כבן שנים הרבה: **(כו) ואחרי כן יצא אחיו וגו'** - שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין
 היה אוחז בו לעכבו, יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה
 שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר
 באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון
 ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין: **בעקב עשו** - סימן שאין זה מספיק לגמור מלכותו
 עד שזה עומד ונוטלה הימנו: **ויקראו שמו יעקב** - הקדוש ברוך הוא. דבר אחר אביו קרא לו יעקב על שם
 אחיזת העקב: **בן ששים שנה** - עשר שנים משנשאה עד שנעשית בת שלש עשרה שנה וראויה להריון ועשר
 שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה.
 ושפחה לא רצה לישא, לפי שנתקדש בהר המוריה להיות עולה תמימה: **(כז) ויגדלו הנערים ויהי עשו** - כל
 זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה
 שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה: **יודע ציד** - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא
 היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות: **איש שדה** - כמשמעו אדם בטל
 וצודה בקשתו חיות ועופות: **תם** - אינו בקי בכל אלה, אלא כלבו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי תם:
ישב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר: **(כח) בפיו** - כתרגומו בפיו של יצחק. ומדרשו בפיו של עשו
 שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו:

שם משמואל לפרשת תולדות [שנה תרע"ב]

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. יש להבין כפל הלשון, וכבר התעוררו בזה רבותינו ז"ל. ונראה דהנה יש להתבונן מדוע נבראו יעקב ועשו תאומים בבטן אחת ושע"כ הי' לרבקה צער גדול מאד עד אשר אמרה הלואי לא נתעברתי, אף אחר השתוקקותה לבנים, ושהוצרכו שניהם להתפלל ע"ז, ועתה אמרה הלואי לא נתעברתי, אין זה כי אם שבודאי הי' הצער גדול מאד מאד עד דכדוכה של נפש, אף שנשים צדקניות לא היו בפתקתה של חוה, ובודאי לא הי' זה במקרה ודרך נשים:

ונראה לפרש עפ"י מאמר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שיעקב ועשו הם כדמיון עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע, ששניהם יש להם כח החיבור כטבע האמצעי, אלא שעץ החיים מחבר חלקי החיים לבד ועץ הדעת טוב ורע מחבר טוב ורע, כן יעקב חיבר השמים והארץ ע"י שהעלה את הארץ לשמים ועשו השפיל את השמים לארץ. עכת"ד. ...

והנה תכלית צורת האדם ושלימותה הוא יעקב שהוא הי' עיקר המחבר שני העולמות, וזה שאמרו ז"ל צורת תם חקוקה בכסא. ויובן עפ"י דברינו הנ"ל שאם עושה כל מעשי עוה"ז רק לצורך עוה"ב ולא ליהנות מעוה"ז בזה הוא מחבר עוה"ז לעוה"ב. ויובן ממילא שאם עושה כל מעשיו לשם שמים לצורך גבוה ולא לצורך עצמו כלל אפי' לצורך עוה"ב וכמו שאיתא בספרי אל תאמר אקרא וכו' בשביל שאהי' בן עוה"ב אלא עשה מאהבה, בזה הוא מחבר כל הבריאה להש"י. וזה מצינו ביעקב שהשתמש בעוה"ז רק לצורך גבוה, ואף הבכורה שלקח מעשו שכתבו המפרשים שענין הבכורה הוא חלק עוה"ב לא עשה לצורך עצמו לירש עוה"ב, רק כמו שפירש"י אין רשע זה כדאי להקריב לפני המקום. ובזוה"ק (דף קמ"ב א) ת"ח יעקב כל עובדיו הוו לשמא דקב"ה וכו', ושם (דף קמ"ד ב) ת"ח בגין דיעקב אבטח בי בקב"ה וכל אורחוי הוו לשמי וכו'. וזהו (ישע"י כ"ט) והקדישו את קדוש יעקב, שיעקב הי' תכלית הקדושה, כי קדוש הוא נבדל, היינו שעשה הכל צורך גבוה ולא צורך עצמו כלל אפי' לירש עוה"ב. וא"כ כל הענינים של רמאות שקיים יעקב עם עקש תתפתל באשר הכל היה לצורך גבוה נתעלו גם כל אלו הענינים ונתחברו להש"י. ולהיפוך מזה הי' עשו שנולד עם כח החיבור כמו יעקב אבל עשה להיפוך שהשתמש בעניני קדושה לרמאות ולצוד את אביו בפיו להתלבש בטלית של מדקדק במצוות למען ישיג ע"י כן תאוותיו הנפסדות, וזה היפוך ממש מיעקב, ע"כ חיבר במעשיו הרעים את עוה"ב לעוה"ז. וזהו מאמר כ"ק אבי זצלה"ה שיעקב הגביה וחיבר את הארץ לשמים ועשו השפיל וחיבר את השמים לארץ:

ולפי הדברים האלה יובן למה כשעוברת על פתחי בתי מדרשות יעקב מפרכס לצאת, ומקשים העולם מה הי' חסר לו שם בבטן אמו שהרי אמרו ז"ל (נדה ל' א) שגר דלוק על ראשו ומביט מסוף העולם עד סופו ומלאך מלמדו כל התורה כולה. אך יובן באשר יעקב לא לעצמו הי' רוצה לצאת כי אם לצורך גבוה לחבר את שני העולמות ע"י עסקו בעוה"ז לצורך גבוה, ובאשר ענין זה הי' צורתו ע"כ מפרכס לצאת, כי שם בבטן אמו לא הי' יכול לעשות זה: ...

ובזה יש לפרש הכתוב ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ויאמר ה' לה שני גוים בבטן ושני לאומים ממע"ך יפרדו וגו', שלכאורה אינו מובן במה הרגיע את רוחה. ויש לפרש שהיא בהרגישה ניגוד ורציצה בבטנה עלה ג"כ בדעתה שאולי היא מעוברת תאומים ואחד צדיק ואחד רשע, אך היא תשיב אמרי' למה שניהם בבטן אחת והיו צריכים להיות כמו ישמעאל ויצחק שתצא הפסולת תחילה, על כן שפטה שהוא איש אחד מעורב טוב ורע ואמרה הלואי לא נתעברתי. וכעין שאמר אברהם אע"ה ואנכי הולך ערירי, שפירשו במד"ר (פי מ"ד) שאמר אם עתיד אני להעמיד בנים ולהכעיסך מוטב לי ואנכי הולך ערירי, כן אמרה רבקה למה זה אנכי. וע"ז באה התשובה ששנים הם וממע"ך יפרדו, והיינו שלשון פירוד מורה לדבר שיש לו שורש אחד ומתפרד, כמו ענפין מתפרד, וכמו שהי' שניהם בשורש אחד הוא כח המאחד ומחבר, ע"כ לא יתכן שיבראו אחד אחד, ואינו דומה לישמעאל ויצחק שלא היו משורש אחד:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.